C/2025/4990

12.9.2025

KOMISSION TIEDONANTO

Komission suuntaviivat ja raportointimalli kriittisten toimijoiden häiriönsietokyvystä annetun direktiivin (EU) 2022/2557 5 artiklan 5 kohdan, 6 artiklan 6 kohdan ja 7 artiklan 3 kohdan mukaisesti

(C/2025/4990)

I. JOHDANTO

1. Kriittisten yksiköiden häiriönsietokyvystä annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2022/2557 ([1]), jäljempänä 'direktiivi', tavoitteena on turvata välttämättömien yhteiskunnan toimintojen tai taloudellisen toiminnan kannalta keskeisten palvelujen häiriötön tarjonta sisämarkkinoilla. Direktiivillä parannetaan tällaisia palveluja tarjoavien kriittisten toimijoiden häiriönsietokykyä ja luodaan yhtenäinen kehys kaikkia uhkatekijöitä vastaan, olivat ne sitten luonnon tai ihmisen aiheuttamia, onnettomuuksia tai tahallaan aiheutettuja.

2. Korkeatasoisen häiriönsietokyvyn saavuttamiseksi jäsenvaltioilla on direktiivin mukaisia velvollisuuksia. Komissiolle annettiin tehtäväksi laatia suosituksia, ei-sitovia suuntaviivoja ja vapaaehtoinen yhteinen raportointimalli, jolla tuetaan jäsenvaltioita joidenkin näiden velvoitteiden täyttämisessä. Tiedonannossa pannaan täytäntöön erityisesti direktiivin 5 artiklan 5 kohta, joka koskee mallia tiettyjen tietojen toimittamiseksi komissiolle, direktiivin 6 artiklan 6 kohta, joka koskee suositusten ja ohjeiden laatimista jäsenvaltioiden tukemiseksi kriittisten toimijoiden määrittämisessä, ja direktiivin 7 artiklan 3 kohta, joka koskee suuntaviivojen antamista haitallisen vaikutuksen merkityksen määrittämisperusteiden soveltamisen helpottamiseksi, ottaen huomioon tiedot, jotka jäsenvaltioiden on toimitettava direktiivin 7 artiklan 2 kohdan mukaisesti.

3. Ennen tämän tiedonannon hyväksymistä kuultiin edellä mainittujen säännösten mukaisesti jäsenvaltioita 3.–4. lokakuuta 2024 järjestetyssä työpajassa ja kriittisten toimijoiden häiriönsietokykyä käsittelevää ryhmää 12. helmikuuta 2025. Ryhmän valtuutettujen kanssa käytiin kahdenvälisiä lisäneuvotteluja kirjallisesti maaliskuussa 2025, ja ryhmälle toimitettiin päivitetty versio 7. huhtikuuta 2025.

4. Tämä tiedonanto ei ole oikeudellisesti sitova, eikä se vaikuta Euroopan unionin tuomioistuimen tulkintaan EU:n oikeudesta.

II. VAPAAEHTOINEN YHTEINEN RAPORTOINTIMALLI

5. Liitteessä esitetään vapaaehtoinen yhteinen raportointimalli, jonka mukaisesti jäsenvaltiot voivat toimittaa komissiolle tiettyjä riskinarviointiin liittyviä tietoja direktiivin 5 artiklan 5 kohdan mukaisesti.

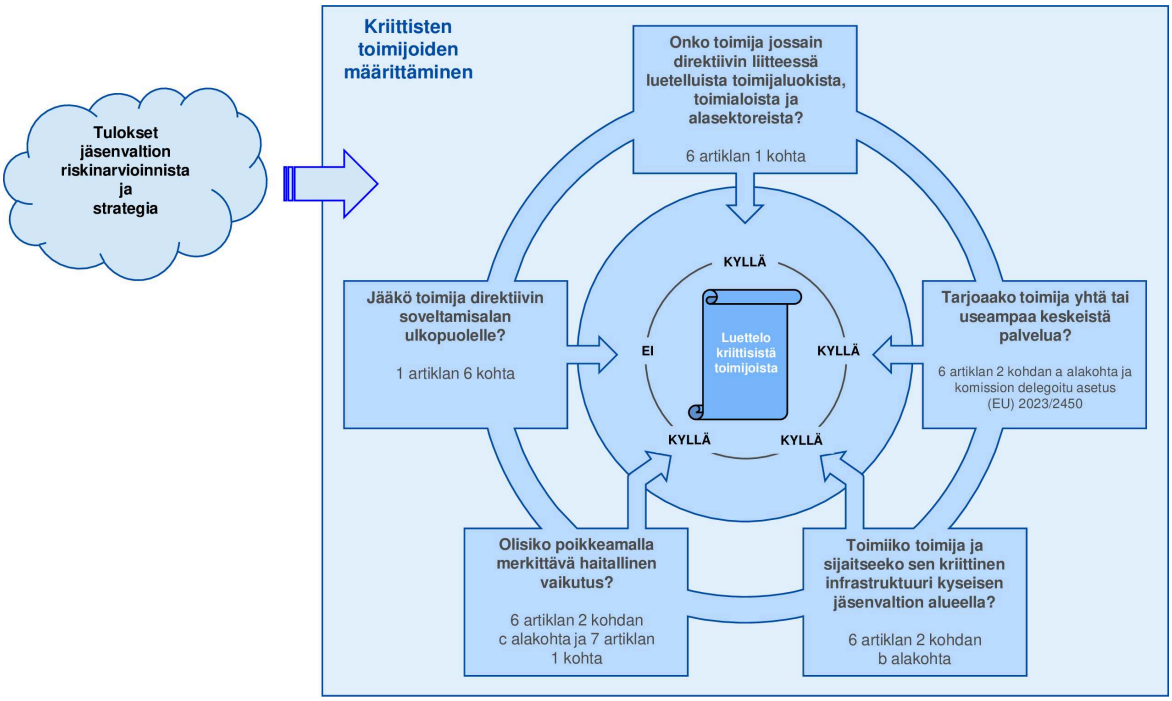
6. Vaikka raportointimalli on luonteeltaan vapaaehtoinen, jäsenvaltioita kannustetaan käyttämään sitä toimittaessaan tietoja direktiivin 5 artiklan 4 kohdan mukaisesti.

([1]) Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2022/2557, annettu 14 päivänä joulukuuta 2022, kriittisten toimijoiden häiriönsietokyvystä ja direktiivin 2008/114/EY kumoamisesta (EUVL L 333, 27.12.2022, s. 164, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2022/2557/oj).

III. EI-SITOVAT SUUNTAVIIVAT KRIITTISTEN TOIMIJOIDEN MÄÄRITTÄMISEN TUEKSI

Kaavio 1

Prosessi kriittisten toimijoiden määrittämiseksi ([2])

7. Kriittisten toimijoiden määrittämiseksi annettavan tuen yhteydessä näiden ei-sitovien suuntaviivojen tavoitteena on direktiivin johdanto-osan 3 ([3]) ja 16 ([4]) kappaleen perusteella tukea erityisesti kriittisten toimijoiden määrittämisperusteiden yhdenmukaista soveltamista EU:n tasolla.

8. Direktiivin 6 artiklan 2 kohdan mukaan *"määrittäessään kriittiset toimijat jäsenvaltion on otettava huomioon sen jäsenvaltion riskinarvioinnin tulokset ja strategia ja sovellettava kaikkia seuraavia perusteita:*

   a) toimija tarjoaa yhtä tai useampaa keskeistä palvelua;

   b) toimija toimii ja sen kriittinen infrastruktuuri sijaitsee kyseisen jäsenvaltion alueella; sekä

   c) poikkeamalla olisi 7 artiklan 1 kohdassa määriteltyjä merkittäviä haitallisia vaikutuksia toimijan yhden tai useamman kyseisen keskeisen palvelun tarjoamiseen tai muiden keskeisten palvelujen tarjoamiseen liitteessä tarkoitetuilla kyseisestä palvelusta riippuvaisilla toimialoilla."

9. Edellä esitetystä seuraa, että jäsenvaltioiden olisi otettava huomioon kolme keskeistä seikkaa kriittisten toimijoiden määrittämisessä: riskinarvioinnin tulokset, kansallisen strategian seuraukset ja edellä 8 kohdassa mainittujen perusteiden kumulatiivinen soveltaminen.

([2]) Määrittämisvaiheiden pakollista järjestystä ei ole.
([3]) "Kriittisten toimijoiden tunnistaminen sisämarkkinoilla on hajanaista, koska merkityksellisiä toimialoja ja toimijaluokkia ei ole nimetty kriittisiksi yhdenmukaisesti eri jäsenvaltioissa. Tässä direktiivissä olisi sen vuoksi pyrittävä kattavasti yhdenmukaistamaan sen soveltamisalaan kuuluvat toimialat ja toimijaluokat."
([4]) "Jotta voidaan varmistaa, että tässä direktiivissä säädetyt häiriönsietokykyä koskevat vaatimukset koskevat kaikkia asiaankuuluvia toimijoita, ja vähentää eroavaisuuksia tässä asiassa, on tärkeää vahvistaa yhdenmukaiset säännöt, joiden perusteella kriittiset toimijat voidaan määrittää yhdenmukaisesti koko unionin alueella mutta jotka antavat samalla jäsenvaltioiden ottaa asianmukaisesti huomioon näiden toimijoiden aseman ja merkityksen kansallisella tasolla."

III.1. **Riskinarvioinnin tulos**

10. Direktiivin johdanto-osan 15 kappaleessa selitetään, että *"jäsenvaltioiden toimien kriittisten toimijoiden määrittämiseksi ja niiden häiriönsietokyvyn turvaamisen tukemiseksi olisi perustuttava riskiperusteiseen lähestymistapaan, jossa toimet kohdennetaan niille toimijoille, joiden merkitys välttämättömille yhteiskunnan toiminnoille tai taloudelliselle toiminnalle on suurin."*

11. Jäsenvaltioita kannustetaan soveltamaan direktiivin 5 artiklan mukaisesti suoritetun riskinarvioinnin tuloksia kriittisten toimijoiden määrittämiseksi seuraavien seikkojen perusteella:

    a) tietyn toimijan keskeisen palvelun tarjonnan menetyksen tai häiriön suuruus (suuri vai vähäinen vaikutus); sekä

    b) tietyn toimijan keskeisen palvelun tarjonnan menetyksen tai häiriön todennäköisyys (suuri vai pieni todennäköisyys).

12. Kriittisten toimijoiden määrittämisprosessissa erityinen painoarvo olisi annettava riskeille, jotka ovat luonteeltaan monialaisia tai rajat ylittäviä, koska niillä voi olla laajempia kerrannaisvaikutuksia muiden toimijoiden keskeisten palvelujen tarjontaan direktiivin liitteessä tarkoitetuilla toimialoilla.

III.2. **Strategia kriittisten toimijoiden häiriönsietokyvyn parantamiseksi**

13. Direktiivin johdanto-osan 13 kappaleessa selitetään: *"kriittisten toimijoiden häiriönsietokyky voitaisiin turvata kattavasti, kullakin jäsenvaltiolla olisi oltava käytössään strategia kriittisten toimijoiden häiriönsietokyvyn parantamiseksi."* Samassa johdanto-osan kappaleessa selvennetään, mitä strategian tulisi kattaa, eli *"strategiset tavoitteet ja toteutettavat poliittiset toimet. Johdonmukaisuuden ja tehokkuuden vuoksi strategia olisi laadittava niin, että siihen sisällytetään saumattomasti olemassa olevat politiikat ja että se perustuu mahdollisuuksien mukaan asiaankuuluviin jo laadittuihin kansallisiin ja alakohtaisiin strategioihin."* Strategia on hyväksyttävä direktiivin 4 artiklan mukaisesti.

14. Johdonmukaisen lähestymistavan saavuttamiseksi kriittisten toimijoiden määrittämisen osalta jäsenvaltioiden olisi varmistettava, että niiden strategiat sisältävät kehyksen tämän direktiivin mukaisten toimivaltaisten viranomaisten ja Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2022/2555 ([5]) mukaisten toimivaltaisten viranomaisten välisen koordinoinnin tehostamiselle kyberturvallisuusriskejä, kyberuhkia ja kyberturvallisuuspoikkeamia ja muita kuin kyberturvallisuusriskejä, kyberuhkia ja kyberturvallisuuspoikkeamia koskevan tietojenvaihdon ja valvontatehtävien hoitamisen yhteydessä ([6]). Koska tämä voi vaikuttaa kriittisten toimijoiden määrittämiseen hybridiuhille erityisen alttiilla toimialoilla, jäsenvaltioiden olisi otettava asianmukaisesti huomioon kriittisiin toimijoihin kohdistuvien uhkien hybridiluonne strategioita laatiessaan ja niiden pohjalta kriittisiä toimijoita määrittäessään. Jäsenvaltioita kannustetaan harkitsemaan eurooppalaisia ja kansainvälisiä standardeja, jotka ovat merkityksellisiä kriittisiin toimijoihin turvallisuuden ja häiriönsietokyvyn osalta sovellettavien toimenpiteiden kannalta ja jotka voivat tarjota aineksia jäsenvaltioiden strategioihin ja myöhemmin niiden nimeämisprosesseihin ja -päätöksiin.

15. Direktiivin 4 artiklan 2 kohdan mukaan strategian on sisällettävä tiettyjä seikkoja, kuten strategiset tavoitteet ja painopisteet kriittisten toimijoiden yleisen häiriönsietokyvyn parantamiseksi sekä kuvaus prosessista, jolla kriittiset toimijat määritetään. Strategiset tavoitteet ja painopisteet voisivat vaikuttaa hyödyllisesti kriittisten toimijoiden määrittämisprosessiin. Osana strategian painopisteiden asettamista voitaisiin esimerkiksi asettaa kynnysarvoja hyväksyttäville, siedettäville ja kohtuuttomille riskeille. Tämä voisi tukea toimivaltaisten viranomaisten kriittisten toimijoiden määrittämisprosessia ja tarjota osatekijöitä haitallisten vaikutusten merkityksen määrittämiseen.

([5]) Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2022/2555, annettu 14 päivänä joulukuuta 2022, toimenpiteistä kyberturvallisuuden yhteisen korkean tason varmistamiseksi kaikkialla unionissa, asetuksen (EU) N:o 910/2014 ja direktiivin (EU) 2018/1972 muuttamisesta sekä direktiivin (EU) 2016/1148 (NIS 2 --direktiivi) kumoamisesta (EUVL L 333, 27.12.2022, s. 80, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2022/2555/oj).

([6]) Strategiat olisi koordinoitava ja yhdenmukaistettava puitteiden vahvistamisesta ilmastoneutraaliuden saavuttamiseksi sekä asetusten (EY) N:o 401/2009 ja (EU) 2018/1999 muuttamisesta 30 päivänä kesäkuuta 2021 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2021/1119 5 artiklan 4 kohdan mukaisten ilmastonmuutokseen sopeutumista koskevien kansallisten strategioiden ja suunnitelmien kanssa (eurooppalainen ilmastolaki) (EUVL L 243, 9.7.2021, s. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1119/oj).

III.3. **Perusteet kriittisten toimijoiden määrittämiseksi**

16. Direktiivin 6 artiklan 2 kohdasta seuraa, että kyseisessä säännöksessä vahvistettua kolmea perustetta on sovellettava kumulatiivisesti. Toisin sanoen ainoastaan toimija, joka täyttää kaikki kolme perustetta, voidaan katsoa direktiivin nojalla kriittiseksi toimijaksi.

17. Sen vuoksi ja ottaen huomioon myös, mitä direktiivin 1 artiklan 6 kohdassa sekä sen 5 artiklan 1 kohdassa ja 7 artiklan 1 kohdassa on säädetty tämän direktiivin soveltamatta jättämisestä, kriittisten toimijoiden määrittämisessä olisi tarkasteltava viittä vaihetta seuraavasti (ks. kaavio 1):

(a) Liittyykö toimija johonkin direktiivin liitteessä luetelluista toimialoista tai alasektoreista ja toimijaluokista?

(b) Tarjoaako toimija yhtä tai useampaa keskeistä palvelua?

(c) Toimiiko toimija ja sijaitseeko sen kriittinen infrastruktuuri kyseisen jäsenvaltion alueella?

(d) Olisiko poikkeamalla merkittäviä haitallisia vaikutuksia ([7]) toimijan yhden tai useamman keskeisen palvelun tarjontaan tai muiden keskeisten palvelujen tarjontaan liitteessä tarkoitetuilla kyseisestä palvelusta riippuvaisilla toimialoilla?

(e) Jääkö toimija direktiivin soveltamisalan ulkopuolelle? ([8])

18. Jäsenvaltiot voivat valita, missä järjestyksessä ne käsittelevät mainittuja vaiheita. Direktiivissä ei edellytetä tietyn järjestyksen noudattamista.

19. Jos näiden vaiheiden jälkeen käy ilmi, että toimija täyttää kumulatiivisesti kaikki kolme kriteeriä direktiivin 6 artiklan 1 kohdan mukaisesti, jäsenvaltion on määritettävä kyseinen toimija kriittiseksi toimijaksi. Direktiivin johdanto-osan 16 kappaleessa selvennetään, että *"jos yksikään toimija ei täytä näitä kriteerejä jäsenvaltiossa, kyseisellä jäsenvaltiolla ei olisi velvoitetta määrittää kriittistä toimijaa vastaavalla toimialalla tai alasektorilla."*

(a) *Kuuluuko toimija johonkin direktiivin liitteessä luetelluista toimialoista tai alasektoreista ja toimijaluokista?*

20. Direktiivin liitteen kolmannessa sarakkeessa luetellaan toimijaluokat, jotka vastaavat direktiivin soveltamisalaan kuuluvia toimialoja ja alasektoreita. Lähes kaikkien luokkien kohdalla viitataan kulloiseenkin alakohtaiseen EU:n lainsäädäntöön, jossa kukin toimijaluokka on määritelty. Lainsäädäntöä olisi kulloinkin tarkasteltava huolellisesti määrittämisprosessin aikana, jotta saataisiin selkeä käsitys yksittäisen toimialan tai alasektorin toimijaluokista.

21. Määrittämisprosessissa olisi otettava huomioon tiettyjen alojen erityispiirteet. Energiatoimialan osalta direktiivin johdanto-osan 5 kappaleessa selvennetään: *"Energiatoimialan ja erityisesti sähkön tuotanto- ja jakelumenetelmien (sähköntoimitukset) osalta sähköntuotanto voi, silloin kun se katsotaan tarpeelliseksi, käsittää osia, jotka liittyvät ydinvoimaloiden sähkönjakeluun mutta ei niitä, jotka kuuluvat yleissopimusten ja unionin oikeuden, mukaan lukien asiaankuuluvat ydinvoimaa koskevat unionin säädökset, soveltamisalaan."*

22. Elintarviketoimialan osalta direktiivin johdanto-osan 5 kappaleessa selvennetään: *"jotta voidaan varmistaa oikeasuhteinen toimintatapa ja ottaa asianmukaisesti huomioon kyseisten toimijoiden rooli ja merkitys kansallisella tasolla, kriittiset toimijat olisi yksilöitävä ainoastaan sellaisista, joko voittoa tavoittelevista tai tavoittelemattomista taikka julkisista tai yksityisistä elintarvikealan yrityksistä, jotka harjoittavat yksinomaan logistiikka- ja tukkukauppatoimintaa sekä laajamittaista teollista tuotantoa ja jalostusta ja joilla on huomattava markkinaosuus kansallisella tasolla."*

23. Kriittisiä toimijoita määrittäessään jäsenvaltioiden olisi otettava huomioon tiettyjen alojen, kuten liikenteen, erityinen merkitys meri- tai sisävesisatamien, teiden, lentokenttien ja rautateiden keskeisen roolin näkökulmasta, erityisesti silloin kun niitä käytetään sekä sotilaalliseen liikkuvuuteen että siviilitarkoituksiin, samoin kuin vesi-, energia- ja digitaali-infrastruktuurin keskeisen roolin näkökulmasta keskeisten palvelujen tarjoamiseksi muilla aloilla, niiden strategisen merkityksen vuoksi toimitusketjun häiriönsietokyvyn varmistamisessa sekä laittoman kaupan ja järjestäytyneen rikollisuuden torjumiseksi.

([7]) Direktiivin 7 artiklan 1 kohdan mukaisesti määriteltynä.

([8]) Direktiivin 1 artiklan 6 kohdassa säädetään, että direktiiviä ei sovelleta julkishallinnon elimiin, jotka toimivat kansallisen turvallisuuden, yleisen turvallisuuden, puolustuksen tai lainvalvonnan alalla, mukaan lukien rikosten tutkinta, selvittäminen ja syytteeseenpano.

24. Pankkitoiminnan, rahoitusmarkkinoiden infrastruktuurin ja digitaalisen infrastruktuurin toimialojen toimijoiden osalta jäsenvaltioiden on määritettävä kriittiset toimijat direktiivin 8 artiklan ja johdanto-osan 20 ja 21 kappaleessa esitettyjen selitysten mukaisesti samoilla perusteilla ja direktiivissä säädettyä menettelyä noudattaen. Asianomaisten toimivaltaisten viranomaisten olisi tarvittaessa tiedotettava toisilleen ja kuultava toisiaan mainittujen kolmen toimialan toimijoiden määrittämisessä yleisen velvoitteensa mukaisesti, jonka mukaan niiden on tehtävä tehokasta yhteistyötä täyttääkseen direktiivin 9 artiklan 1 kohdassa säädetyt tehtävänsä.

25. Määrittäessään kriittisiä toimijoita direktiivin 6 artiklan mukaisesti jäsenvaltioiden olisi otettava asianmukaisesti huomioon toimijat, jotka tarjoavat keskeisiä palveluja merenalaista sähköistä viestintää ja sähkönsiirtoa varten ([9]).

(b) *Tarjoaako toimija yhtä tai useampaa keskeistä palvelua?*

26. Komission delegoidun asetuksen 2023/2450 ([10]), jäljempänä 'delegoitu asetus', ensisijaisena tarkoituksena on vahvistaa luettelo keskeisistä palveluista direktiivin liitteessä tarkoitetuilla toimialoilla ja alasektoreilla, jotta toimivaltaiset viranomaiset voivat käyttää luetteloa riskinarviointien tekemiseen. Lisäksi samaa luetteloa olisi myöhemmin käytettävä määrittämisprosessissa sen päättämiseksi, täyttääkö toimija ensimmäisen perusteen eli sen, tarjoaako se yhtä tai useampaa keskeistä palvelua.

27. Komission delegoidun asetuksen johdanto-osan 4 kappaleesta käy ilmi, että "*keskeisten palvelujen luetteloa olisi käytettävä ottaen huomioon kaikki direktiivin asiaa koskevat säännökset*". Tähän sisältyy keskeisten palvelujen määrittely palveluiksi, jotka ovat olennaisia välttämättömien yhteiskunnan toimintojen, taloudellisen toiminnan, kansanterveyden, yleisen turvallisuuden tai ympäristön ylläpitämiseksi, ja julkishallinnon toimijan määrittely ([11]) ja kyseisen direktiivin soveltamisalaa koskevat säännökset ([12]), jotka ovat merkityksellisiä muun muassa ensimmäistä edellä mainittua perustetta sovellettaessa.

28. Direktiivin 5 artiklan 1 kohdassa todetaan kuitenkin selvästi, että komission delegoidussa asetuksessa oleva luettelo ei ole tyhjentävä. Sen vuoksi direktiivin soveltamisalaan voi kuulua muita keskeisiä palveluja, joita ei ole lueteltu direktiivissä. Näin ollen vaikka luetellut keskeiset palvelut ovatkin tärkeä vertailukohde, ne eivät välttämättä ole ainoat tarkasteltavat silloin, kun jäsenvaltiot soveltavat direktiivin 6 artiklan 2 kohdan a alakohtaa. Kyseisessä säännöksessä viitataan direktiivin 2 artiklan 5 kohdassa määriteltyihin keskeisiin palveluihin, jotka eivät välttämättä rajoitu ainoastaan komission delegoidussa asetuksessa lueteltuihin keskeisiin palveluihin.

(c) *Toimiiko toimija ja sijaitseeko sen kriittinen infrastruktuuri kyseisen jäsenvaltion alueella?*

29. Tässä vaiheessa jäsenvaltioiden olisi tarkistettava, toimivatko toimijat tosiasiallisesti niiden alueella eli suorittavatko ne toimintaansa niiden alueella ja onko niillä siellä kriittistä infrastruktuuria eli sijaitseeko tällaista infrastruktuuria fyysisesti siellä. Nämä kaksi seikkaa (kriittisen toimijan toiminta ja kriittisen infrastruktuurin sijainti) selitetään direktiivin johdanto-osan 16 kappaleessa, josta käy ilmi, että toimijan olisi katsottava toimivan jäsenvaltion alueella, jos se harjoittaa yhden tai useamman keskeisen palvelun kannalta välttämätöntä toimintaa kyseisessä jäsenvaltiossa, ja jos tuon toimijan kriittinen infrastruktuuri, jota käytetään mainitun yhden tai useamman palvelun tarjoamiseen, sijaitsee fyysisesti samassa jäsenvaltiossa.

([9]) Ks. myös yhteinen tiedonanto Euroopan parlamentille ja neuvostolle, kaapeliturvallisuutta koskeva EU:n toimintasuunnitelma (JOIN (2025) 9 final).

([10]) Komission delegoitu asetus (EU) 2023/2450, annettu 25 päivänä heinäkuuta 2023, Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2022/2557 täydentämisestä vahvistamalla luettelo keskeisistä palveluista (EUVL L, 2023/2450, 30.10.2023, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg_del/2023/2450/oj). Tämä delegoitu säädös annettiin direktiivin 5 artiklan 1 kohdan nojalla.

([11]) Direktiivin 2 artiklan 10 kohta.

([12]) Direktiivin 1 artiklan 6 ja7 kohta.

30. Direktiivin 6 artiklan 2 kohdan b alakohdan soveltamiseksi jäsenvaltion alueen olisi katsottava käsittävän kyseisen jäsenvaltion maa-alueen ja sisävesiväylät ja jäsenvaltion YK:n merioikeusyleissopimuksen (UNCLOS) mukaisesti määrittämän aluemeren (ja sen pohjan ja maaperän), jollei SEUT-sopimuksen 355 artiklasta johtuvista rajoituksista muuta johdu. Lisäksi jäsenvaltion alue käsittää sen määrittämän yksinomaisen talousvyöhykkeen ja mannerjalustan, mutta vain siltä osin kuin tämän jäsenvaltion yksinomaisella talousvyöhykkeellä tai mannerjalustalla sijaitsevalla kriittisellä infrastruktuurilla on kytkös täysivaltaisiin oikeuksiin tai lainkäyttövaltaan, jota rannikkovaltio käyttää UNCLOS-yleissopimuksen mukaisesti mainituilla merialueilla, puuttumatta muiden valtioiden oikeuksiin ja vapauksiin, jotka on taattu UNCLOS-yleissopimuksessa. Sen vuoksi jäsenvaltion olisi direktiivin 6 artiklan 2 kohdan b alakohtaa soveltaessaan tehtävä tapauskohtainen arviointi tarvittaessa sen määrittämiseksi, missä määrin mainittu alakohta kattaa sen yksinomaisella talousvyöhykkeellä ja mannerjalustalla sijaitsevan kriittisen infrastruktuurin.

31. Esimerkiksi tapauksessa, jossa merenalaisia kaapeleita ja putkistoja kulkee rannikkojäsenvaltion yksinomaisen talousvyöhykkeen tai mannerjalustan kautta muiden valtioiden sinne laskemina näiden käyttäessä UNCLOS-yleissopimuksen 58 artiklan 1 kohdan ja 79 artiklan 1 kohdan mukaisia oikeuksiaan, tuon jäsenvaltion ei tarvitse panna täytäntöön direktiivin mukaisia velvoitteitaan kyseisen kriittisen infrastruktuurin osalta sikäli kuin se ei kuulu jäsenvaltion toiminnalliseen täysivaltaisuuteen ja lainkäyttövaltaan yksinomaisella talousvyöhykkeellä ja mannerjalustalla UNCLOS-yleissopimuksen nojalla. Sitä vastoin rannikkojäsenvaltion yksinomaisella talousvyöhykkeellä tai mannerjalustalla sijaitseviin merenalaisiin kaapeleihin tai putkistoihin olisi tuossa valtiossa sovellettava direktiivissä säädettyjä velvoitteita, jos kyseinen kriittinen infrastruktuuri liittyy toimintaan, jolla tuo valtio on käyttänyt täysivaltaisuuttaan tai lainkäyttövaltaansa yksinomaisella talousvyöhykkeellä tai mannerjalustalla UNCLOS-yleissopimuksen 56 ja 77 artiklan mukaisesti.

32. Koska tätä ei mainita direktiivin 6 artiklan 2 kohdan b alakohdassa, toimijan sijoittautumispaikkaa ei tulisi katsoa osaksi tätä perustetta. Sen vuoksi tämä seikka olisi katsottava direktiivin mukaisen kriittisten toimijoiden määrittämisprosessin kannalta merkityksettömäksi.

(d) *Olisiko poikkeamalla merkittäviä haitallisia vaikutuksia toimijan yhden tai useamman keskeisen palvelun tarjontaan tai muiden keskeisten palvelujen tarjontaan liitteessä tarkoitetuilla kyseisestä palvelusta riippuvaisilla toimialoilla?*

33. Haitallisen vaikutuksen merkityksen määrittämistä käsitellään tarkemmin direktiivin 7 artiklan 1 kohdassa, jossa luetellaan tässä tarkoituksessa huomioon otettavat perusteet. Kyseisiä perusteita selitetään tarkemmin näiden suuntaviivojen IV jaksossa.

(e) *Jääkö toimija direktiivin soveltamisalan ulkopuolelle?*

34. Jos toimija kuuluu johonkin direktiivin 1 artiklan 6 kohdassa tarkoitetuista toimijaluokista, joihin direktiiviä ei sovelleta, kyseistä toimijaa ei tarvitse määrittää kriittiseksi toimijaksi direktiivin mukaisesti.

35. Sen estämättä, mitä näiden suuntaviivojen III.3 jaksossa (A–D kohdat) selitetään oikeudellisesta vaatimuksesta, jonka mukaan jäsenvaltioiden on sovellettava direktiivissä säädettyjä perusteita, jäsenvaltiot voivat kansallisen lainsäädännön nojalla ja unionin oikeuden mukaisesti myös soveltaa kriittisiin toimijoihin liittyviä velvoitteita muilla toimialoilla toimiviin toimijoihin, joita pidetään kansallisen lainsäädännön nojalla kriittisinä ja joihin ei viitata direktiivin liitteessä.

36. Kuten edellä 28 kohdassa selitetään, vaikka komission delegoitu asetus onkin tärkeä vertailukohde, jäsenvaltioiden on ehkä otettava huomioon muut kuin komission delegoidussa asetuksessa luetellut keskeiset palvelut. Lisäksi jäsenvaltiot voivat kansallisen lainsäädännön nojalla ja unionin oikeuden mukaisesti päättää asettaa häiriönsietokykyä parantavia velvoitteita toimijoille, jotka tarjoavat muita kuin direktiivin soveltamisalaan kuuluvia keskeisiä palveluja.

37. Jäsenvaltiot voivat näin ollen määrittää kansallisen lainsäädännön nojalla ja unionin oikeuden mukaisesti muita kriittisiä toimijoita kuin ne, jotka on määritetty direktiivin perusteella ([13]). Näin ollen koska tällaiset toimijat määritettäisiin kansallisen lainsäädännön perusteella, niiden ei tarvitse täyttää direktiivin 6 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuja ja edellä selitettyjä kumulatiivisia perusteita.

IV. EI-SITOVAT SUUNTAVIIVAT HAITALLISEN VAIKUTUKSEN MERKITYKSEN MÄÄRITTÄMISTÄ VARTEN LAADITTUJEN PERUSTEIDEN SOVELTAMISEN HELPOTTAMISEKSI

38. Direktiivin 7 artiklan 1 kohdasta seuraa, että kaikki perusteet on otettava huomioon määritettäessä haitallisen vaikutuksen merkitystä, mutta jäsenvaltiot voivat arvioida näiden perusteiden konkreettista merkitystä tarkemmin käsiteltävänä olevan tapauksen erityisten olosuhteiden perusteella.

IV.1. **Keskeiseen palveluun tukeutuvien käyttäjien lukumäärä**

39. Jäsenvaltioita kannustetaan tätä perustetta soveltaessaan ottamaan huomioon seuraavat seikat:

a) sekä luonnolliset että oikeushenkilöt käyttäjinä;

b) muut kriittiset toimijat käyttäjinä;

c) keskeisestä palvelusta suoraan riippuvaisten käyttäjien lukumäärä yhteensä ja/tai lukumäärältään mahdollisuuksien mukaan arvioituna välttämättömän palvelun välilliset käyttäjät eli henkilöt, jotka eivät ole suoraan riippuvaisia palvelusta mutta joihin sitä koskeva häiriö vaikuttaisi.

40. Käytettäessä kynnysarvoa käyttäjien lukumäärän arvioimiseksi seuraavat seikat olisi otettava huomioon:

a) ovatko käyttäjät keskittyneet tietylle alueelle vai hajautuneet alueella;

b) ovatko käyttäjät haavoittuvassa asemassa olevia ryhmiä, esimerkiksi ikääntyneitä, vammaisia tai lapsia;

c) onko aikakriittistä riippuvuutta tietystä keskeisestä palvelusta, esimerkiksi maassa sijaitsevan avaruusinfrastruktuurin ylläpitäjien tarjoamasta palvelusta;

d) ovatko käyttäjät erittäin riippuvaisia keskeisestä palvelusta, esimerkiksi terveydenhuollosta, vaikka heidän lukumääränsä ei olekaan suuri.

IV.2. **Missä määrin muut direktiivin liitteessä tarkoitetut toimialat ja alasektorit ovat riippuvaisia kyseisestä keskeisestä palvelusta**

41. Kriittiset toimijat ovat usein vahvasti yhteydessä toisiinsa ja riippuvaisia toisistaan monimutkaisilla tavoilla. Riippuvuudet ja keskinäiset riippuvuudet muodostavat riskikertoimen, joka voi lisätä haitallisen vaikutuksen merkitystä.

42. Jäsenvaltioita kannustetaan tätä perustetta soveltaessaan ottamaan huomioon seuraavat seikat:

a) onko kaksi tai useampi toimiala riippuvainen kyseisestä keskeisestä palvelusta;

b) onko muilla kuin kyseessä olevilla toimialoilla ja alasektoreilla toimivilla kriittisillä toimijoilla vaihtoehtoja kyseiselle keskeiselle palvelulle;

c) leviäisikö tämän keskeisen palvelun tarjontaan liittyvän poikkeaman haitallinen vaikutus nopeasti ja johtaisiko se kerrannaisvaikutuksiin muilla toimialoilla ja alasektoreilla.

([13]) Vrt. direktiivin 3 artikla, josta käy ilmi, että direktiivi ei estä jäsenvaltioita hyväksymästä tai pitämästä voimassa kansallisen lainsäädännön säännöksiä, joiden tarkoituksena on saavuttaa korkeatasoisempi kriittisten toimijoiden häiriönsietokyky edellyttäen, että tällaiset säännökset ovat yhdenmukaisia unionin oikeuden mukaisten jäsenvaltioiden velvollisuuksien kanssa.

43. Direktiivin johdanto-osan 18 kappaleessa selitetään, että *"jäsenvaltioiden olisi otettava mahdollisuuksien mukaan huomioon myös vaikutukset toimitusketjuun määrittäessään, missä määrin muut toimialat ja alasektorit ovat riippuvaisia kriittisen toimijan tarjoamasta keskeisestä palvelusta."*

44. Tällaisiin toimitusketjuun kohdistuviin vaikutuksiin puuttumiseksi jäsenvaltioita kannustetaan käyttämään olemassa olevaa kartoitusta tai kartoittamaan direktiivin soveltamisalaan kuuluvien sektoreiden toimijoiden tarjoamien keskeisten palvelujen toimitusketjuja, kuten suoria toimittajia ja asiakkaita, välillisiä toimittajia ja asiakkaita ja toimialojen välisiä ja rajat ylittäviä riippuvuuksia, myös EU:n ulkopuolisia.

IV.3. **Vaikutukset, joita poikkeamilla voisi vakavuutensa ja kestonsa perusteella olla talouden ja yhteiskunnan toimintoihin, ympäristöön, yleiseen järjestykseen ja turvallisuuteen tai väestön terveyteen**

45. Poikkeaman vakavuuden ja keston arvioimiseksi kaikki direktiivin 7 artiklan 1 kohdan c alakohdassa mainitut seikat tulisi ottaa erikseen huomioon. Mitä pidempään poikkeama kestää ja mitä voimakkaampi se on, sitä merkittävämmäksi sen vaikutus talouden ja yhteiskunnan toimintoihin, ympäristöön, yleiseen järjestykseen ja turvallisuuteen tai väestön terveyteen olisi katsottava.

46. Jäsenvaltioita kannustetaan tätä perustetta soveltaessaan ottamaan huomioon seuraavat seikat:

47. Kun kyseessä ovat poikkeamien mahdolliset vaikutukset taloudelliseen toimintaan, jäsenvaltioita kannustetaan ottamaan huomioon:

a) arvioidut välittömät kustannukset, jotka liittyvät häiriöiden aiheuttamiin fyysisiin vahinkoihin, liiketoiminnan keskeytymisen laajuuteen ja kestoon toiminnan keskeyttämisen jälkeen, tulojen menetykseen, mahdollisiin sulkemisiin ja vakuutuskustannuksiin häiriöiden vaikutusten ollessa niin merkittäviä, että ne voivat vaikuttaa makrotalouteen;

b) arvioidut kustannukset toimitusketjun häiriöistä, jotka aiheuttavat viivästyksiä ja puutteita keskeisten palvelujen tarjonnassa, vähentävät kulutusta ja heikentävät yleistä luottamusta;

c) arvioidut kustannukset vaikutuksista, jotka kohdistuvat investointeihin, kauppaan ja pitkän aikavälin talouskasvuun.

48. Kun kyseessä ovat poikkeamien mahdolliset vaikutukset yhteiskunnan toimintoihin, jäsenvaltioita kannustetaan arvioimaan viranomaisten toiminnan häiriöiden merkitystä keskus-, alue- tai paikallistasolla ja sellaisten yksityisen sektorin toiminnan häiriöiden merkitystä, jotka haittaavat keskeisten palvelujen yleistä tarjontaa, mukaan lukien päivittäisen elämän häiriintyminen.

49. Kun kyseessä ovat poikkeamien mahdolliset vaikutukset ympäristöön, jäsenvaltioita kannustetaan ottamaan huomioon:

a) arvioidut vahingot ekosysteemeille sekä ekosysteemipalvelujen saatavuudelle sellaisina kuin ne on määritelty kestävää sijoittamista helpottavasta kehyksestä annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2020/852 ([14]) 2 artiklan 14 kohdassa;

b) vaikutukset ilmanlaatuun (epäpuhtauspitoisuudet ilmassa, ilmanlaatuindeksit, muutokset vesiekosysteemissä), veden laatuun (epäpuhtauspitoisuuksien muutokset vesissä ja merissä, veden laatu, vaikutus ihmisten terveyteen, haitat biologiselle monimuotoisuudelle), maahan (maaperä, metsäkato, kaupungistuminen, maatalous, muutokset biologisessa monimuotoisuudessa);

c) vaikutus ilmastonmuutokseen, myös muutokset kasvihuonekaasupäästöissä;

d) akuuttien tai kroonisten ilmastoriskien toteutuminen.

([14]) Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2020/852, annettu 18 päivänä kesäkuuta 2020, kestävää sijoittamista helpottavasta kehyksestä ja asetuksen (EU) 2019/2088 muuttamisesta (EUVL L 198, 22.6.2020, s. 13, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2020/852/oj).

50. Poikkeamien mahdollisten ympäristövaikutusten arvioinnin tulisi perustua kokonaisvaltaiseen lähestymistapaan, jossa tarkastellaan sekä välittömiä ja välillisiä vaikutuksia että lyhyen ja pitkän aikavälin seurauksia. Jäsenvaltioita kannustetaan hyödyntämään olemassa olevia ympäristövaikutusten arviointeja tai toteuttamaan tällaisia arviointeja tai strategisia ympäristöarviointeja – tai elinkaariarviointeja.

51. Kun kyseessä ovat poikkeamien mahdolliset vaikutukset yleiseen järjestykseen ja turvallisuuteen, jäsenvaltioita kannustetaan ottamaan huomioon:

a) erityyppisten poikkeamien ja niiden seurausten vaikutukset keskeisten palvelujen tarjontaan vakavuuden ja keston osalta, yleistä järjestystä ja turvallisuutta edistävien viranomaispalveluiden, kuten poliisi- ja palontorjuntapalveluiden, tuomioistuinten ja vankiloiden, saatavuuteen ja tehokkuuteen sekä vaikutukset rikollisuusasteeseen, keskeisten palvelujen tai tavaroiden niukkuudesta johtuvaan yhteiskunnalliseen levottomuuteen tai muutoksiin yhteisön turvallisuudentunteessa;

b) vaikutus yleistä järjestystä ja turvallisuutta edistävien viranomaispalvelujen reagointivalmiuksien saatavuuteen ja tehokkuuteen.

52. Arvioidakseen poikkeamien mahdollista vaikutusta yleiseen järjestykseen ja turvallisuuteen jäsenvaltioita kannustetaan käyttämään riskien, uhkien ja haavoittuvuuden arvioinneista, rikosanalyyseistä ja kartoituksista, hätätilanteiden hallinnan suunnittelusta ja harjoituksista ja sidosryhmien näihin toimiin osallistumisesta saatavia tuloksia.

53. Kun kyseessä ovat poikkeamien mahdolliset vaikutukset väestön terveyteen, jäsenvaltioita kannustetaan ottamaan huomioon:

a) hoidon viivästymisestä aiheutuva terveydenhuollon saatavuuden menettäminen, kyvyttömyys päästä sairaanhoitolaitoksiin, henkilöstöpula, kyvyttömyys puuttua kansanterveysuhkiin, kansanterveysuhan aikana kriittisiksi katsottujen peruslääkkeiden, lääkeaineiden, lääketieteellisten vastatoimien ja lääkinnällisten laitteiden valmistukseen kohdistuva paine tai menetys, lääkepula, mielenterveydelliset seuraukset, lisääntynyt sairastuvuus ja kuolleisuus (korkeampi pitkäaikaissairauksien esiintyvyys, tartuntatautien leviäminen, loukkaantumiset, kuolemantapaukset);

b) elintarvikeketjun häiriöt, (juoma)vesivarastojen häiriöt tai saastuminen;

c) vaikutukset haavoittuvassa asemassa olevien ryhmien (ikääntyneet, lapset, pienituloiset ja potilaat, joilla on aiempia sairauksia) terveyteen.

54. Arvioidakseen poikkeamien vaikutuksia väestön terveyteen jäsenvaltioita kannustetaan käyttämään kansanterveyden seurantaa, jonka tarkoituksena on seurata taudinpurkauksia ja muutoksia kuolleisuudessa ja ympäristönseurannassa; kyselytutkimuksia ja haastatteluja, joiden tarkoituksena on kerätä tietoa terveydenhuollon saatavuudesta ja ennen häiriöitä ja niiden jälkeen kerätyistä kokemuksista; ja paikkatietoanalyysiä, jonka tarkoituksena on kartoittaa haavoittuvassa asemassa olevia ryhmiä ja alueita, joilla terveydenhuollon saatavuus on rajallinen.

IV.4. **Toimijan markkinaosuus kyseisen keskeisen palvelun tai asianomaisten keskeisten palvelujen markkinoilla**

55. Markkinaosuus kuvastaa toimijoiden suhteellista asemaa markkinoilla ja perustuu yleensä merkityksellisten tuotteiden myyntiin tai ostoihin merkityksellisellä maantieteellisellä alueella. Yleisesti ottaen hyödyllistä tietoa voidaan saada sekä myynnin tai ostojen arvon että myynnin tai ostojen määrän perusteella ([15]). Jäsenvaltioita kannustetaan myös tutustumaan toimialakohtaisiin tilastotietoihin tai tekemään markkinatutkimuksia toimijan markkinaosuuden määrittämiseksi.

([15]) Komission tiedonanto – Komission tiedonanto merkityksellisten markkinoiden määritelmästä unionin kilpailuoikeuden kannalta (EUVL C, C/2024/1645, 22.2.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/1645/oj), 105–107 kohta.

56. Markkinaosuutta koskevaa perustetta olisi aina tarkasteltava yhdessä muiden perusteiden kanssa, koska vähäinen riippuvuus keskeisestä palvelusta tai vaihtoehtoisten palveluntarjoajien saatavuus voi vähentää häiriövaikutuksen merkitystä huomattavasti. Riippuvuus voisi olla keskeinen tekijä markkinaosuuden vaikutuksen arvioinnissa, koska sen avulla voidaan selittää, kuinka paljon yhteiskunta, tietyt toimialat tai muut toimijat luottavat tiettyyn keskeiseen palveluun. Markkinaosuuden vaikutusta arvioitaessa riippuvuus antaa käsityksen toimijan roolin suhteellisesta systeemisestä merkityksestä ja sen kriittisyydestä yhden tai useamman keskeisen palvelun markkinoilla.

57. Markkinaosuudeltaan suuren toimijan tarjoamien keskeisten palvelujen häiriöt todennäköisesti altistavat muiden keskeisten palvelujen tarjonnan suuremmalle kerrannaisvaikutusten riskille erityisesti, jos kyseisiä keskeisiä palveluita tarjotaan toimialalla, jolla on monia keskinäisiä riippuvuuksia energia- ja liikennetoimialojen kaltaisten muiden toimialojen kanssa. Poikkeaman haitalliset vaikutukset, jotka kohdistuvat markkinaosuudeltaan pienen toimijan keskeisen palvelun tarjontaan, voivat myös olla merkittäviä, jos tuo toimija tarjoaa ainutlaatuista tai korvaamatonta keskeistä palvelua, josta jokin toimiala on riippuvainen.

58. Markkinoiden arvioimiseen käytetyistä malleista tai metodologioista voidaan hyödyntää erilaisia liiketoiminnan analyysimenetelmiä, kuten Porterin viiden kilpailutekijän mallia ([16]), SWOT-analyysiä ([17]), PESTLE-analyysiä ([18]), markkinoiden segmentointistrategiaa ([19]), asiakaspolun kartoitusta ([20]) ja Business Model Canvas -työkalua ([21]).

IV.5. **Maantieteellinen alue, johon poikkeama voisi vaikuttaa, mukaan lukien rajat ylittävät vaikutukset**

59. Jäsenvaltioita kannustetaan ottamaan huomioon haavoittuvuus, joka on yhteydessä saarialueiden, kaukaisten alueiden tai vuoristoalueiden kaltaisten tietyntyyppisten maantieteellisten alueiden eristyneisyyden asteeseen, direktiivin 7 artiklan 1 kohdan e alakohdan mukaisesti. Tällaisilla maantieteellisillä alueilla on yleensä erityistarpeita keskeisten palvelujen osalta ja rajalliset valmiudet selviytyä häiriöistä.

60. Lisäksi muut seikat voivat olla merkityksellisiä tämän perusteen soveltamisen kannalta:

a) poikkeaman suora tai välillinen vaikutus maantieteellisellä alueella pinta-alana ilmaistuna;

b) poikkeaman suora tai välillinen vaikutus kohteena olevaan alueeseen, eli onko kyseessä paikallinen, alueellinen, kansallinen tai rajat ylittävä vaikutus;

c) maantieteellisen alueen ominaispiirteet, kuten maa, ilmatila, vesi, kaupunki, maaseutu tai metsät.

61. Arvioidakseen maantieteellistä aluetta, johon poikkeama voisi vaikuttaa, jäsenvaltioita kannustetaan tekemään kenttähavaintoja, keräämään tietoja satelliitti- ja ilmakuvista ja käyttämään väestölaskentatietoja, karttoja energiansiirto- ja liikenneinfrastruktuurista, ympäristön tilan seurantaverkkoja ja paikkatietojärjestelmän tietokantoja ([22]).

([16]) Menetelmä toimialan kilpailuympäristön analysoimiseksi viiden tekijän perusteella: kilpailutilanne, uudet tulokkaat, toimittajat, asiakkaat ja korvaavat tuotteet.
([17]) Menetelmä sellaisten sisäisten ja ulkoisten voimatekijöiden luonnehtimiseksi, jotka voivat luoda joko mahdollisuuksia tai riskejä organisaatiolle. Menetelmässä otetaan huomioon organisaation vahvuudet ja heikkoudet sekä ulkoiset mahdollisuudet ja uhat.
([18]) PESTLE-analyysissä tarkastellaan poliittisia, taloudellisia, sosiaalisia, teknologisia, oikeudellisia ja ympäristöön liittyviä tekijöitä ja arvioidaan näiden ulkoisten tekijöiden vaikutuksia organisaation kannattavuuteen.
([19]) Tekniikka, jolla markkinat jaetaan tiettyihin segmentteihin asiakkaiden ominaisuuksien ja mieltymysten perusteella.
([20]) Tekniikka asiakkaan ominaisuuksien ja mieltymysten ymmärtämiseksi ja visualisoimiseksi.
([21]) Tekniikka liiketoiminnan erilaisten oleellisten osatekijöiden arvioimiseksi ja visualisoimiseksi.
([22]) Paikkatietojärjestelmää (GIS) voidaan käyttää vaarojen määrittämiseen ja poikkeaman toteutumisen potentiaalisten vaikutusten visualisointiin. Järjestelmä on myös hyödyllinen lieventävien toimenpiteiden ja palautumisvalmiuksien suunnittelemiseksi, jotta mahdollisista vaikutuksista voidaan selviytyä.

IV.6. **Toimijan merkitys keskeisen palvelun riittävän tason ylläpitämisessä ottaen huomioon vaihtoehtoisten keinojen saatavuus**

62. Tämä peruste on merkityksellinen muun muassa juomaveden, jäteveden, energian, terveydenhuollon, elintarvikkeiden tuotannon ja jakelun sekä liikenteen, myös liikenteen hallintapalvelujen kaltaisten elintärkeiden palvelujen tarjoamisen yhteydessä, koska ilman näitä palveluja talous ja yhteiskunta romahtaisivat. Arvioidessaan toimijan merkitystä keskeisen palvelun riittävän tason ylläpitämisessä jäsenvaltioiden on otettava huomioon vaihtoehtoisten keinojen saatavuus kyseisen keskeisen palvelun tarjoamiseksi direktiivin 7 artiklan 1 kohdan f alakohdan mukaisesti. Tässä yhteydessä jäsenvaltioita kannustetaan tarkastelemaan tällaisia vaihtoehtoja niiden saavutettavuuden, käyttöönoton nopeuden, palvelun laadun ja aiheutuneiden lisäkustannusten kannalta. Jos käyttäjillä ei ole käyttökelpoista vaihtoehtoa keskeiselle palvelulle, haitallinen vaikutus on yleensä merkittävämpi häiriöstä kärsivien käyttäjien lukumäärästä riippumatta. Lisäksi olisi tarkasteltava keskeisen palvelua sen kriittisyyden, ominaispiirteiden ja ensisijaisen tarkoituksen kannalta.

LIITE

VAPAAEHTOINEN YHTEINEN RAPORTOINTIMALLI

I. YLEISIÄ NÄKÖKOHTIA

Direktiivin 5 artiklassa säädetään, että jäsenvaltioiden on tehtävä riskinarviointi, jota ne käyttävät jatkossa kriittisten toimijoiden määrittämiseen direktiivin mukaisesti.

Jäsenvaltioiden on toimitettava komissiolle olennaiset tiedot riskinarviointiensa ja näiden tulosten jälkeen määritetyistä riskityypeistä kunkin direktiivin liitteessä tarkoitetun toimialan ja alasektorin osalta direktiivin 5 artiklan 4 kohdan mukaisesti.

Direktiivin 5 artiklan 5 kohdassa säädetään, että komissio laatii yhteistyössä jäsenvaltioiden kanssa vapaaehtoisen yhteisen raportointimallin direktiivin 5 artiklan 4 kohdan noudattamiseksi.

Vaikka yhteisen raportointimallin käyttö on vapaaehtoista, jäsenvaltioita kannustetaan käyttämään sitä toimittaessaan tietoja direktiivin 5 artiklan 4 kohdan mukaisesti. Yhteinen raportointimalli on tarkoitettu käytettäväksi raportoitaessa kustakin toimialasta erikseen ja toimialoihin kuuluvien alasektoreiden osalta myös alasektoreittain. Esimerkiksi viisi alasektoria kattavalla energiatoimialalla raportointimallia käytettäisiin viisi kertaa.

Mallin tarkoituksena on kerätä yhdenmukaisesti yleiskatsaus tiedoista, jotka ovat merkityksellisiä komissiolle raportoinnin kannalta riippumatta siitä, ovatko tiedot turvallisuusluokittelemattomia vai turvallisuusluokiteltuja. Jos jäsenvaltiot kuitenkin päättävät käyttää mallia yksityiskohtaisempien tai turvallisuusluokiteltujen tietojen jakamisen pohjana, nämä tulisi aina jakaa asianmukaisten viestintäkanavien kautta.

Tätä mallia ei pitäisi katsoa ohjeasiakirjaksi eikä korvata sillä riskinarviointeja, jotka jäsenvaltioiden on suoritettava direktiivin 5 artiklan mukaisesti.

II. MALLIN TÄYTTÄMISESSÄ HUOMIOITAVAA

Ensimmäisessä jaksossa jäsenvaltioiden olisi yksilöitävä määritetyt riskityypit, jotka voisivat vaikuttaa keskeisten palvelujen tarjoamiseen raportoitavalle toimialalla ja alasektorilla. Useita riskityyppejä voidaan yksilöidä, jos ne on määritetty. Jos riskityyppi on määritetty, jäsenvaltioiden olisi harkittava sen täsmentämistä.

Toisessa jaksossa jäsenvaltioiden olisi tarkistettava luettelo haavoittuvuuksista ja mahdollisista vaikutuksista, jotka katsotaan merkityksellisiksi riskinarvioinnin tulosten määrittämisessä. Kun jäsenvaltiot seuraavaksi raportoivat tuloksista, niiden olisi myös toimitettava kokonaisarvio keskeisten palvelujen tarjonnan häiriöiden vaikutuksista raportoitavaan toimialaan ja alasektoriin. Lopuksi jäsenvaltioiden olisi harkittava riskinarvioinnin tuloksia koskevan vastauksen täsmentämistä kirjallisella kannanotolla.

Kolmannessa jaksossa jäsenvaltioiden olisi harkittava riskinarvioinnin jälkeen määritettyihin riskityyppeihin ja niiden tuloksiin liittyvien lisätietojen jakamista kirjallisena kannanottona menettelytavan, parhaiden käytäntöjen tai riskinarviointiprosessista saatujen kokemusten osalta. Tässä yhteydessä riskinarvioinnilla tarkoitetaan kokonaisprosessia, jonka avulla määritetään riskin luonne ja laajuus määrittämällä ja analysoimalla mahdollisesti asiaankuuluvat uhat, haavoittuvuudet ja vaarat, jotka voivat johtaa poikkeamaan, ja arvioimalla kyseisen poikkeaman aiheuttama keskeisen palvelun tarjonnan mahdollinen menetys tai häiriö direktiivin 2 artiklan 7 kohdan mukaisesti.

Neljännessä ja viimeisessä jaksossa jäsenvaltioiden olisi harkittava tarvetta toimittaa direktiivin 5 artiklan 4 kohdan mukaiseen ilmoitusvelvollisuuteensa liittyviä täydentäviä tietoja täydentävän kirjallisen kannanoton avulla.

TUNNISTETIETOJEN PARAMETRIT	
Jäsenvaltio:	
Toimivaltainen viranomainen:	
Raportointijakso:	
Toimiala:	**Osa-ala:**
☐ **Energia**	☐ Sähkö ☐ Kaukolämmitys ja -jäähdytys ☐ Öljy ☐ Kaasu ☐ Vety
☐ **Kuljetus**	☐ Ilmaliikenne ☐ Rautatieliikenne ☐ Vesiliikenne ☐ Tieliikenne ☐ Joukkoliikenne
☐ **Pankkitoiminta**	
☐ **Rahoitusmarkkinoiden infrastruktuuri**	
☐ **Terveydenhuolto**	
☐ **Juomavesi**	
☐ **Jätevesi**	
☐ **Digitaalinen infrastruktuuri**	
☐ **Julkishallinto**	
☐ **Avaruusala**	
☐ **Elintarvikkeiden tuotanto, jalostus ja jakelu**	
_____	_____

1. MÄÄRITETYT RISKITYYPIT	
1.1	**Luonnonriskit** ☐ Biologiset (esim. terveyteen liittyvät, epidemiat, pandemiat jne.) ☐ Geofysikaaliset (esim. maanjäristykset, vulkaaninen toiminta, maanvyörymät jne.) ☐ Hydrometeorologiset (esim. äärimmäiset sääilmiöt, kovat myrskyt, sateet, tulvat, veden niukkuus, kuivuus, maastopalot, helleaallot, kovat pakkaset jne.) ☐ Maan ulkopuoliset (esim. auringon soihtupurkaukset jne.) ☐ Muut ilmastonmuutokseen tai luonnonympäristöön liittyvät välittömät tai krooniset luonnonriskit (esim. merenpinnan nousu, saastuminen jne. Täsmennettävä): **Ihmisen aiheuttamat riskit** ☐ Kemialliset ☐ Säteilyriskit tai ydinvahingon vaara ☐ Hybridiriskit ([1]) ☐ Sabotaasi ☐ Terrorismin aiheuttamat riskit (esim. räjähteiden käyttö, panttivangiksi ottaminen jne.)

	☐ Muut rikolliset teot (esim. tuhopoltto, korruptio, murto, pahoinpitely, vandalismi jne.) ☐ Sisäpiiririskit (esim. tahallisen aikomuksen riskit, inhimillinen virhe, laiminlyönti jne.) ☐ Kyberriskit ☐ Sotilaalliset riskit ☐ Ulkomaiset suorat sijoitukset, jotka vaikuttavat kielteisesti turvallisuuteen tai yleiseen järjestykseen ☐ Vakoilu, jonka avulla valmistellaan muita ihmisen aiheuttamia riskejä (esim. lentovalvonta miehittämättömillä ilma-aluksilla, tietovarkaudet jne.) ☐ Yhteiskunnalliset riskit (esim. mellakat, lakot jne.) ☐ Muut ihmisen aiheuttamat riskit (täsmennettävä): **Tekniset/teknologiset riskit** ☐ Onnettomuudet (esim. virhe, vaurio, toimintahäiriö, yhteentörmäys, vaarallisten aineiden vuotaminen, säteily jne.) ☐ Rakenteellinen hajoaminen (eli fyysisen infrastruktuurin heikentyminen ajan mittaan ja kuormituksen alla) ☐ Uusien (digitaalisten) teknologioiden käyttö (esim. tekoälyn käyttö) **Yhdistetyt riskit** ☐ Monialaiset riskit ☐ Rajat ylittävät riskit ☐ Toimialan sisäiset riskit ☐ Muut kerrannaisriskit keskeisen palvelun häiriön jälkeen (esim. luonnonkatastrofin aiheuttamat teknologiset onnettomuudet ([2]), avaruusromu jne.) ☐ Toimiala- ja alasektorikohtaiset riskit (täsmennettävä): ☐ Muut (täsmennettävä):
	Kirjallinen kannanotto...

([1]) Termillä ”hybridiuhat” viitataan tilanteeseen, jossa valtiolliset tai valtiosta riippumattomat uhkatoimijat pyrkivät hyödyntämään EU:n haavoittuvuuksia omaksi edukseen käyttämällä koordinoidusti erilaisten (diplomaattisten, sotilaallisten, taloudellisten ja teknologisten) toimenpiteiden yhdistelmää mutta pysyen virallisen sotatilan kynnyksen alapuolella. Tällä luokalla yleensä viitataan määritelmän mukaisesti useampaan kuin yhteen riskiin, minkä vuoksi se olisi valittava soveltuvin osin yhdessä muiden riskien kanssa.

([2]) Luonnonuhkien aiheuttamat teknologiset toisen asteen vaikutukset

2. RISKINARVIOINNIN TULOKSET	
2.1	**Haavoittuvuudet** ☐ Monialaiset riippuvuudet (direktiivin liitteessä tarkoitettujen toimialojen mukaisesti) (täsmennettävä): ☐ Toimiala- tai alasektorikohtaiset riippuvuudet (direktiivin liitteessä tarkoitettujen toimialojen mukaisesti) (täsmennettävä): ☐ Riippuvuus toimijaluokista (direktiivin liitteessä tarkoitettujen toimijaluokkien mukaisesti) (täsmennettävä): ☐ Riippuvuus toimijoista muissa jäsenvaltioissa (täsmennettävä): ☐ Riippuvuus toimijoista kolmansissa maissa (täsmennettävä): ☐ Toimitusketjun riippuvuudet ☐ Työntekijöiden turvallisuus ja tietoisuus riskeistä ☐ Toimiala- ja alasektorikohtaiset haavoittuvuudet (täsmennettävä): ☐ Muut (täsmennettävä):
	Kirjallinen kannanotto...
2.2	**Merkittävän häiriötilanteen mahdollinen vaikutus** ☐ Taloudellinen toiminta (esim. taloudelliset vahingot/tappiot, työttömyys, maineen vahingoittuminen, vientirajoitukset, ulkomaisten sijoitusten väheneminen, vähentynyt matkailu jne.) ☐ Yhteiskunnan toiminnot (esim. valtioneuvoston häiriötilanteet jne.) ☐ Ympäristö (esim. ekosysteemien vahingoittuminen, saastuminen jne.) ☐ Yleinen turvallisuus (esim. vaikutus hätäpalveluihin, väestön pakkosiirto, evakuointi jne.) ☐ Turvallisuus (esim. alueellinen koskemattomuus, vaikutus lainvalvontaviranomaisiin, puolustus jne.) ☐ Väestön terveys (esim. taudit, henkilöstöpula, lääkkeiden, lääkinnällisten laitteiden tai lääketieteellisten vastatoimien puute jne.)

	☐ Kansainväliset suhteet ja kumppanuudet tai diplomaattiset suhteet (esim. EU:n ulkopuolisiin maihin tai kansainvälisiin järjestöihin, kauppasuhteet jne.) ☐ Kyseisellä toimialalla muihin direktiivin liitteessä tarkoitettuihin toimialoihin ☐ Kansalaiset (esim. kuolema, loukkaantuminen jne.) ☐ Sisämarkkinat ☐ Keskeiset palvelut kuudessa tai useammassa jäsenvaltiossa ☐ Toimiala- ja alasektorikohtaiset vaikutukset (täsmennettävä): ☐ Muut (täsmennettävä):
	Kirjallinen kannanotto...
2.3	**Häiriötilanteen vaikutusten vakavuus** ☐ Suhteellisen merkityksetön ☐ Vähäisesti merkittävä ☐ Jonkin verran merkittävä ☐ Hyvin merkittävä ☐ Erittäin merkittävä
	Kirjallinen kannanotto...

3. LISÄTIETOA MÄÄRITEYISTÄ RISKITYYPEISTÄ JA RISKINARVIOINNIN TULOKSISTA	
3.1	**Menetelmät**
	Kirjallinen kannanotto...
3.2	**Parhaat käytännöt**
	Kirjallinen kannanotto...
3.3	**Saadut kokemukset**
	Kirjallinen kannanotto...

4. LISÄTIETOJA	
4.1	*Kirjallinen kannanotto...*